МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет
Кафедра загальної та прикладної лінгвістики

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О. А. Кузнецова
28 серпня 2020 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЮРИСЛІНГВІСТИКА

Ступінь бакалавра
Спеціальність 035.10 Філологія. Прикладна лінгвістика
Освітньо-професійна програма: «Прикладна лінгвістика»

Миколаїв – 2020

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Розробник програми: Желязкова Вікторія Валеріївна, доцент кафедри загальної та прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук.

Рецензент: Щербак О.В., старший викладач кафедри прикладної лінгвістики НУК імені адмірала Макарова, кандидат філологічних наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної та прикладної лінгвістики
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 року

Завідувач кафедри загальної та прикладної лінгвістики _____(Коч Н. В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету іноземної філології

Протокол № 1 від «28» серпня 2019 року
Голова навчально-методичної комісії _____ (Мороз Т. О.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол № 11 від «28» серпня 2019 року
Голова навчально-методичної комісії університету_____ (Кузнецова О. А.)

Анотація

У процесі вивчення дисципліни "Юрислінгвістика" розглянуто теоретичні основи структури та функцій правових суспільних відносин у їх мовній об’єктивації й лінгвістичному аналізі. У процесі засвоєння лекційного курсу студенти знайомляться із інтерпретацією юридичного тексту, мовних одиниць, типових для законодавчої, дипломатичної та ділової сфери документа.

Ключові слова: юрислінгвістика, лінгвістичний аналіз, юридичний текст.

Annotation

In the process of studying the discipline "Jurislinguistics" the theoretical bases of the structure and functions of legal social relations in their linguistic objectification and linguistic analysis are considered. In the process of mastering the lecture course, students get acquainted with the interpretation of the legal text, language units, typical for the legislative, diplomatic and business spheres of the document.

Key words: jurislinguistics, linguistic analysis, legal text.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Юрислінгвістика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 035 Філологія. Прикладна лінгвістика.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методологічні засади юридичної лінгвістики.

Міждисциплінарні зв'язки: «Герменевтика», «Соціолінгвістика», «Риторика».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Мета: ознайомлення з основними напрямами, ідеями та проблемами юридичної лінгвістики як науки; опрацювання теоретичних і методологічних засад юридичної лінгвістики; вивчення правових питань мови в історичному аспекті; поглиблене вивчення проблем юридичної термінології; унормування термінології мови юридичної науки; набуття знань щодо особливостей лінгвістичної експертизи законопроектів; оволодіння методикою складання, редагування та аналізу текстів права.

1. 2.Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: набуття студентами поглиблених знань, умінь і навичок щодо ролі мови в правовому регулюванні, основ юридичної техніки, правотворчих і правозастосовних помилок, особливостей лінгвістичної експертизи законопроектів, оволодіння методикою складання, редагування та аналізу текстів права.

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Використовує українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні.

ПРН-2 Аналізує головні тенденції історичного розвитку українського народу, аргументує свої погляди на дискусійні моменти української історії та сучасного суспільного життя.

ПРН-3 Ефективно працює з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує.

ПРН 4. Організовує процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 5. Демонструє розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства.

ПРН 9. Використовує інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності..

ПРН 11. Знає норми літературної мови та вміє їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12. Створює усні й письмові тексти різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ПРН-16 Окреслює основні проблеми дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, пояснює їх взаємозв'язок у цілісній системі знань.

1.3. Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ІІ. Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 3. Здатність використовувати знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК 6 Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Юридична лінгвістика як галузь мовознавчої науки та навчальна дисципліна. Мета і завдання курсу. Особливості взаємодії мови та права як об'єкт лінгво-юридичних досліджень. Співвідношення мовної і правової норми, лінгвістична та юридична кодифікації. Особливості дослідження правових проблем використання мов, їх функціонування і розвитку в різних сферах спілкування. Використання мовних засобів у законотворчій та правозастосовній діяльності. Основні складові юридичної лінгвістики.

Тема 2. Соціолінгвістичні дослідження в законотворчій і правозастосовній діяльності.

Мовна політика. Чинники, які є актуальними з погляду мовної політики. Нормативне регулювання особливостей функціонування мов в Україні. Офіційний статус мови. Поняття «державна мова» й «офіційна мова», їх співвідношення. Мовна ситуація. Типи мовних ситуацій. Ендоглосні (територіальні та соціальні діалекти) й екзоглосні (мови корінних народів і національних меншин) характеристики мовної ситуації в Україні. Проблема криміналізації, політизації, жаргонізації мовлення. Відтворення в злочинному жаргоні специфічної «картини світу». Мовні права особи. Засоби запобігання мовним конфліктам.

Тема 3. Мовленнєва агресія і мовленнєве хуліганство. Проблема інвективності мовлення. Образа, її правовий статус. Мовленнєве шахрайство та мовленнєве маніпулювання. Мовленнєве маніпулювання як складова фінансових злочинів, порушення прав споживачів тощо. Мовленнєва крадіжка (плагіат).

Тема 4. Криміналістичні експертизи, що потребують лінгвістичних знань. Поняття лінгвістичної експертизи. Завдання криміналістичних експертиз, що потребують лінгвістичних знань. Науково-методичні засади проведення почеркознавчої, авторознавчої експертиз. Перспективи розвитку лінгвістичної експертології.

Тема 5. Мова нормативно-правових актів України. Основні вимоги до мови законодавча актів. Юридичне термінознавство як напрямок дослідження термінологічно-правового фонду української мови. Поняття терміна та юридичного терміна.Типові лінгвоюридичні порушення норм законодавчого підстилю офіційно-ділового стилю, засоби запобігання їм.

Тема 6. Проблеми тлумачення і сприйняття нормативно-правових текстів. Правила юридико-лінгвістичного тлумачення. Редагування документів.

3. Рекомендована література

Базова

1. Александров А. С. Введение в судебную лингвистику. Нижний Новгород : Нижегородская правовая академия, 2003. 420 с.
2. Варфоломеєва Т.В. Експертизи у судовій практиці. Ред. В. Г. Гончаренко. К. : Юрінком Інтер, 2005. С. 4-47.
3. Правнича лінгвістика: навч.посіб./ Г. П. Проценко, Л. М. Шестопалова, О. Ф. Прохоренко. К.: ПАЛИВОДА, 2010. 312 с.
4. Прадід Ю.Ф. Вступ до юридичної лінгвістики: навчальний посібник. За ред.. Чл.-кор. АПрН Ярмиша О.Н. Сімферополь: Доля, 2002. 296 с.
5. Скригонюк М.І. Криміналістична термінологія: Навчальний посібник. К.: ВПЦ „Київський університет", 2003. 125 с.

Допоміжна

1. Артикуца Н.В. Мова і правова культура // Мова і культура: Наук. видання Ін-т філології Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка; НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. К.: Вид. дім Дмитра Бурого, 2003. Т.8., Вип. 6. С. 192-215.
2. Артикуца Н.В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. пр. М-во освіти і науки України. Київ. нац. екон. ун-т; НАН України. Ін-т укр. мови. Комітет наук. термінології. К.: КНЕУ, 2005. Вип. VI. С. 84-89.
3. Артикуца Н.В. Правнича лінгвістика у системі сучасної мовної освіти правників // Комунікативна компетентність і їх зв'язки із громадськістю: Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 15-16 трав. 2003 р. Львів. ін-т внутрішніх справ при нац. акад. внутрішніх справ України. Л., 2003. С. 133-136.
4. Артикуца Н.В. Правотворчість і мова // Молодь у юридичній науці: Зб. тез Міжнар.

наук.-практ. конф. молодих учених «П'яті осінні юридичні читання», м. Хмельницький, 27-28 жовт. 2006 р. Хмельницький, 2006. Ч. 1: Загальнотеоретичні та історичні правові науки. С. 7-10.

5. Вербенєц М.Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування: Автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київськ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Ін-т філології. К., 2004. 20 с.

6. Леоненко М. Правові питання визначення принципу національної мови в кримінальному судочинстві // Право України. 1999. № 4. С. 66-67.

7. Прадід Ю.Ф. Зв'язок юридичної лінгвістики з іншими науками// Вісник Запорізького юридичного інституту. 2002. № 1. С. 303-310.

8. Прадід Ю.Ф. Методологія юридичної лінгвістики // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2001. № 5. С. 328-331.

9. Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика (проблематика досліджень) // Мовознавство. 2002. № 4-5. С. 22.

10. Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика як навчальна дисципліна // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. 2001. № 3. С. 142-146.

11. Стецюк Б.Р. Юридична лексика кримінально-процесуального права Гетьманщини: Автореф. дис … канд. філол. наук. 10.02.01 / Запорізьк. нац. ун-т. Запоріжжя, 1999. 17 с.

12. Токарська А.С. Юридична лінгвістика – новий напрямок у науці // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10-річчя незалежності України. 2003. Вип. 1. С. 225-229.

13. Черненко Г. Мовна ситуація в Україні: шляхи гармонізації (за результатами експертного опитування) // Українська мова. 2009. №2. С.3-13.

14. Юрчук О.Ф. Вербальна комунікація в ракурсі лінгвокриміналістики. Право і лінгвістика // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції: У 2-х ч., 22-26 вересня 2004 р. Сімферополь: ДОЛЯ, 2004. Ч.1. 208 с.

Інформаційні ресурси

1. moodle.mnu.mk.ua
2. academia-pc.com.ua
3. chtyvo.org.ua/authors/Kocherhan.../Vstup_do_movoznavsta.pdf
4. www.kodges.ru/72537-vvedenie-v-yazykoznanie.html
5. www.u-ken.ru/.../elektronniy-uchebnik-maslov-vvedenie-v-yazikozn...

4. **Форма підсумкового контролю успішності навчання:** залік.

5. **Засоби діагностики успішності навчання:** виконання індивідуальних завдань, контрольних і практичних робіт, самостійна робота студента, укладання словника до курсу, написання реферату, опрацювання матеріалів із Інтернет-ресурсів.